

Dukáty ako obľúbené platidlo vo svete

Na území hornej Nitry sa používali platidlá totožné s peniazmi v celom Uhorsku. Boli razené v tom-ktorom období jednotlivými panovníkmi.

Kráľ Karol Róbert z Anjou

Za vlády Karola Róberta z Anjou (1308 – 1342), ktorý uskutočnil finančnú reformu bola zjednotená menová sústava s bohatou surovinovou základňou drahých kovov. Za tohto panovníka sa začala raziť minca podľa českého vzoru – uhorský groš zo striebra a nová zlatá minca florén, neskôr dukát. Zaviedla sa tak dvojaká mena zlatá a strieborná. Zároveň bola v roku 1328 založená mincovňa v Kremnici podľa vzoru z Kutnej Hory, kde sa začali raziť uhorské groše a dukáty. Mincovňa bola umiestnená práve tu na základe existencie rudného bohatstva slovenských hôr, z ktorého sa mali raziť nové kvalitné mince a vyvieš tak krajinu z hospodárskej krízy. Zlaté mince florény mali hmotnosť 3,55 g a rýdzosť 23 karátov 9 grénov. Razili sa podľa vzoru florentských zlatých mincí a na averze mali ľaliu (erb Florencie) a na reverze postavu svätého Jána Krstiteľa (patrón Florencie). Po smrti Karola Róberta, jeho nástupca Ľudovít I. Veľký (1342 – 1382) začal raziť nový typ zlatých mincí, pretože Florencia sa bránila proti napodobňovaniu jej mincí. Na averze sa začal používať uhorsko-anjouovský erb a na reverze uhorský národný svätec, svätý Ladislav. Zlaté mince, dukáty sa stali na dlhú dobu najdôležitejším a pre svoju kvalitu najobľúbenejším platidlom v celej Európe. Okrem grošov a dukátov sa stále razili denáre a poldenáre – oboly, ktoré boli tiež v obehu.

Zlatý florén, averz a reverz

Groše sa razili do roku 1369 odkedy sa ich razba na celé storočie zastavila. Razbu obnovil až v roku 1468 kráľ Matej Korvín a potom sa razili až do roku 1881. V prvej polovici 14. storočia bola založená mincovňa aj v Košiciach a za vlády Žigmunda Luxemburského (1387 – 1437) i v Bratislave v roku 1430. Za kráľa Žigmunda, ktorý nastúpil po vymretí Anjouovcov sa razili aj kvartingy – drobné málo hodnotné mince, ktorých sa na jeden dukát rátalo až 1000 kusov. Tieto drobné mince vyšli pre potreby miestnych trhov. Nakoniec sa cena dukáta zvýšila až na 6000 kvartingov. Zahraničná politika kráľa Žigmunda vyžadovala veľké finančné náklady a za hranice sa vyviezlo veľké množstvo hodnotných uhorských mincí. Jeho pomerne zlá finančná politika ovplyvnila stav peňažných pomerov aj u jeho nástupcov. Do obehu sa dostali menejhodnotné i cudzie mince a vydávané napríklad i Jánom Jiskrom z Brandýsa, ktorý hájil záujmy Ladislava Pohrobka, syna Alžbety, vdovy po Albertovi (1437 – 1439).

Celé toto obdobie 14. a 15. storočia sa z numizmatického hľadiska nazýva grošovým obdobím. Pred ním hovoríme o denárovom a po ňom o toliarovom období. Tieto časové úseky sa takto volajú podľa prevládajúcich mincí, ktoré boli v obehu.

Otázka: ***Ako sa nazývali mince, ktoré boli razené v Kremnici podľa vzoru talianskeho mesta Florencie?***

Spracovala: Anna Čechová

© Hornonitrianske múzeum v Prievidzi, Prievidza 2013